HEMMELIG

(EK)

M Ø T E

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

mandag den 15. februar 1988 kl. 10.

Møtet ble ledet av komiteens leder, Kåre Willoch.

Til stede var: Kjell Magne Bondevik, Johan Buttedahl, Kaci Kullmann Five, Einar Førde, Theo Koritzinsky, Harald U. Lied, Jan Petersen, Gunnar Skaug, Jan P. Syse, Kåre Willoch, Liv Aasen, Jo Benkow, Arve Berg, Carl I. Hagen, Johan J. Jakobsen, Thor Knudsen, Harald Synnes, Inger Pedersen (for Ingeborg Botnen), Thorbjørn Berntsen (for Brit Jørgensen), Kåre Øvregard (for Oddrunn Pettersen) og Ernst Wroldsen (for Asbjørn Sjøthun).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Gro Harlem Brundtland og utenriksminister Thorvald Stoltenberg.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Fra Utenriksdepartementet: Statssekretær Kari Gjesteby, utenriksråd Kjeld Vibe, ekspedisjonssjef Dagfinn Stenseth og ekspedisjonssjef Per Tresselt.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Jon Bech.

Dagsorden:

1. Forholdet mellom Norge og Sovjetunionen etter statsminister Ryzjkovs besøk.

2. Eventuelt.

KOMITEENS LEDER: Det er sendt ut dagsorden i flere omganger. Jeg kan bare beklage de omstendigheter som har medført at en viktig sak som opprinnelig stod på dagsordenen, senere er tatt bort. Det gjelder GATT-forhandlinger om kvantitative importrestriksjoner. Denne sak vil imidlertid bli ført opp på dagsordenen igjen i forbindelse med et nytt møte i denne komite om to uker, og det er sendt ut skriftlig melding til komitemedlemmene om dette.

Er det noen merknader til innkallelsen eller dagsordenen? - Det er det ikke.

(EK) Sak nr. 1.

Forholdet mellom Norge og Sovjetunionen etter statsminister Ryzjkovs besøk.

KOMITEENS LEDER: Statsministeren skal redegjøre om denne sak.

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Det sovjetiske besøket i Norge gav selvfølgelig muligheter for en nyttig gjennomgang av situasjonen i naboforholdet og for utveksling av syn på den internasjonale utvikling. Det er 17 år siden en sovjetisk statsminister forrige gang avla offisielt besøk i Norge. Jeg legger vekt på at man også fra sovjetisk side nå er innstilt på en mer regelmessig kontakt på regjeringsplanet. Det har vi behov for av hensyn til kontinuiteten i de bilaterale forbindelser og for å drøfte den videre behandling av utestående spørsmål.

Våre samtaler var åpne og oppriktige på alle punkter. De foregikk hele tiden i en god atmosfære, også når vi tok opp spørsmål av en sensitiv karakter. Det gjaldt menneskerettighetenes stilling i Sovjetunionen, derunder religionsfriheten. Konkret tok jeg bl.a. opp Koltsjinskaja-saken, hvor vi fikk en positiv reaksjon, men hvor det fortsatt gjenstår å arbeide for utreise for det siste berørte familiemedlem. Videre gjaldt det Afghanistan, hvor jeg presiserte betydningen av en betingelsesløs og snarlig sovjetisk tilbaketrekking. Jeg tok også opp spørsmålet om erstatningsansvar for skadene etter Tsjernobyl, og tok forbehold om å komme tilbake til dette.

Våre samtaler falt i tre deler. Først hadde vi en samtale under fire øyne med bare tolker til stede som varte i vel tre kvarter. Deretter hadde vi samtaler i nærvær av de to delegasjoner, som fant sted i to omganger.

Avgrensningsspørsmålet i Barentshavet var det tilbakevendende hovedspørsmål under alle samtaler. Rysjkov reiste det allerede under den innledende personlige samtale med meg. Han fulgte opp samme sak etter samme linjer under de etterfølgende formelle samtaler. Det samme mønster gjentok seg under møtet med utenrikskomiteens medlemmer og under Ryzjkovs pressekonferanse ved avslutningen av besøket.

Vi hadde på forhånd gjort klart at dette etter norsk syn var det viktigste utestående bilaterale spørsmål. Saken ble tatt opp under mine samtaler med sovje-

(EK) tiske ledere i Moskva i desember 1986 og under utenriksministerens samtale med sin sovjetiske kollega i New York høsten 1987. Det kan ikke være noen tvil om at man på sovjetisk side var på det rene med at vi på norsk side ventet en substansiell behandling av saken fra Ryzjkov, og likeledes at russerne hadde registrert opinionens forventninger.

Vi må derfor kunne legge til grunn at det var en vel overveid politikk som lå bak Ryzjkovs måte å håndtere avgrensningssaken på under besøket. Det sentrale element i samtlige fremstillinger var konstateringen av at forhandlingene var i en "blindgate", og at det fra sovjetisk synspunkt ikke var noen utsikt til å komme fram til enighet på grunnlag av den norske målsetting. I stedet måtte partene søke å balansere sine interesser gjennom en annen tilnærmingsmåte.

Ryzjkovs modell var en midlertidig ordning som ikke skulle prejudisere partenes prinsipielle posisjoner i avgrensningsspørsmålet. Innenfor et nærmere bestemt område skulle et investerings- og driftsfellesskap på 50/50-basis forestå ressursutnyttelsen. Det ble antydet en form på dette området som gir et samlet areal på ca. 46 000 kvadratkilometer. Av dette ville ca. 7 800 kvadratkilometer ligge vest for sektorlinjen og ca. 5 000 kvadratkilometer øst for midtlinjen. Formen følger ellers lengdegrader og breddegrader og synes orientert ut fra geologiske betraktninger. Forslaget er en skisse, med mange åpne punkter. I visse henseender er det forskjellig fra tidligere sovjetiske forslag: Det forutsetter ikke at sektorlinjen legges til grunn for avgrensningen, det er ikke like skjevt fordelt i forhold til uomstridt nasjonalt område som "gråsonen" for fiskerier, og det ligger ikke direkte opp til Svalbard-"kassen".

Det sovjetiske utspill er basert utelukkende på sovjetiske grunnpremisser. Innen denne ramme er det likevel klart at form og innhold i det sovjetiske utspill i større grad er tilrettelagt med sikte på imøtekommelse av norske antatte interesser og synspunkter enn vi tidligere har sett. En hovedsak ved presentasjonen av Ryzjkovs utspill var påstanden om at det er en grunnleggende forskjell - rettslig og politisk - mellom den svensk-sovjetiske forhandlingsløsning i Østersjøen og situasjonen i Barentshavet. Videre ble det argumentert med at situasjonen i Barentshavet var et spesialtilfelle i forhold til den alminnelige folkerett, som krevde en særløsning. Jeg gjorde det i vår samtale helt klart at vi ikke kunne gi vår tilslutning til det sovjetiske opplegg.

Vi må altså regne med å basere oss på en betydelig tidshorisont for å komme fram til en avtale med Sovjetunionen om en endelig, entydig og klar avgrensning.

(EK) Med sikte på de videre forhandlinger har Regjeringen innenfor målsettingen om å oppnå en klar og utvetydig avgrensning vurdert ulike opsjoner for en eventuell endret tilnærming. Slike alternative opsjoner ville eksempelvis kunne være:

- Fremsettelse fra norsk side av et konkretisert kompromissforslag når det gjelder opptrekking av selve grenselinjen. Så lenge man på sovjetisk hold ikke har sagt seg rede til å forhandle om en kompromissløsning i avgrensningsspørsmålet, synes denne innfallsvinkel imidlertid ikke hensiktsmessig.
- Forslag på linje med modellen fra den svensk-sovjetiske forhandling om østersjøavgrensningen, dvs. en proporsjonalitetsmodell som grunnlag for avgrensningene. Det ligger en fordel i å knytte an til en tilnærmingsmåte som har gitt resultater i de svensk-sovjetiske forhandlinger. En slik proporsjonalitetstilnærming kan gi utvidet fleksibilitet ved at man først drøfter spørsmålet globalt og i senere faser selve opptrekkingen av avgrensningslinjen. I praksis ville dette bety at man foreslår en annen måte å innlede en prosess på der begge parter er enig om å søke et kompromiss for opptrekking av grenselinjen.
- Forslag om tilnærming fra begge sider, slik at begge parter fra hver sin kant legger en like stor del av det omstridte område til egen, uomstridt sokkel. Denne tilnærmingsmåte ville innebære en tilnærmet likedeling av omstridt område og ikke representere den samme grad av fleksibilitet som under sistnevnte tilnærmingsmåte.
- Forslag om judisiell løsning av tvisten ved Den internasjonale domstol eller annen rettsinstans, eller om å søke bistand fra en annen form for utenforstående kommisjon, ekspertgruppe e.l. De ulemper vi tidligere har sett ved slike forslag, er antakelig mindre i lys av nye russiske signaler når det gjelder bruk av rettslige bileggelsesordninger.

Regjeringen er kommet til at det kreves nærmere utredning av konsekvenser og implikasjoner av å bringe i forslag judisiell behandling på det nåværende tidspunkt.

Vi har en langsiktig nasjonal interesse i å unngå "samstyre" med Sovjetunionen i nordområdene. Det dreier seg her om å unngå et skjevt og belastende samvirke med Sovjetunionen på en viktig sektor hvor vi alltid vil være relativt sett sterkere eksponert; hensynet til å unngå å spille med i en antatt langsiktig sovjetisk politikk for å sikre seg maksimal medvirkning i anliggender i norske nordområder og hensynet til vår alminnelige forhandlingsholdning overfor Sovjetunionen på lengre sikt. Det ligger samtidig en vedvarende sovjetisk interesse i å etablere slike ordninger.

(EK) Vi har på vår side klare behov for å sikre oss at vi kan treffe våre egne, selvstendige beslutninger. Det er Regjeringens syn at vi bør holde fast ved den norske målsetting om en avtalt, klar og entydig grenselinje som løsning på vårt avgrensningsproblem i Barentshavet. Vi har bekreftet vår vilje til kompromiss for å nå dette mål. Vi må imidlertid være klar over at dette vil kunne ta tid. Det vil fortsatt kreves årvåkenhet når det gjelder å sikre at det ikke foretas virksomhet i omstridt område som prejudiserer utviklingen. Vi må likevel kunne legge til grunn at begge parter i realiteten fortsatt vil ha den samme interesse som hittil av å unngå konfrontasjon.

Regjeringens linje innebærer ikke at vi skal være passive i denne sak. Jeg ser det som viktig at forhandlingene om avgrensningen videreføres. Det ble det konstatert enighet om under Ryzjkovs besøk. Det er også klart at den mer aktive kontakt på politisk nivå som det er enighet om, vil gi muligheter for å følge opp saken.

Når det gjelder samtalene for øvrig, bekreftet Ryzjkov sovjetisk interesse for å videreføre forbindelsene og utvikle samarbeid på alle områder av gjensidig interesse. Det gjelder på det økonomiske område, hvor Ryzjkov bl.a. pekte på de muligheter for norsk deltakelse som utviklingen av mineralressurser på Kolahalvøya representerer. Men det fremkom lite konkret nytt med sikte på videreutvikling av vår samhandel, som i dag representerer bare beskjedne 0,5 pst. av vår totale utenrikshandel.

Vi registrerte selvsagt med interesse at Ryzjkovs delegasjon også innbefattet den sovjetiske oljeministeren Dinkov, som hadde separate samtaler med statsråd Øien, som ble invitert til å avlegge besøk i Sovjetunionen.

For øvrig undertegnet vi under besøket samarbeidsavtaler som var ferdigforhandlet på forhånd. To avtaler gjelder miljøvernspørsmål; en generell samarbeidsavtale som også etablerer en blandet kommisjon, og en atomvarslingsavtale som følger mønsteret for slike avtaler etter Tsjernobyl.

Videre ble det inngått en oppdatert avtale om redningstjenesten i nordlige farvann.

Samtidig ble det på ikke-statlig plan undertegnet avtaler om arktisk forskningssamarbeid og en kredittavtale.

Hver for seg representerer disse avtaler praktiske bidrag til utvikling av samarbeid på de ulike saksområder.

(EK) I forhold til tilsvarende tidligere besøk var det påfallende i hvor liten grad man fra sovjetisk side under de offisielle samtaler tok opp sikkerhetspolitiske spørsmål. Det ble overhodet ikke fremført kritikk overfor norsk sikkerhetspolitikk og heller ikke av alliert politikk i sikkerhetspolitisk sammenheng hva Norge angår. Det var for så vidt symptomatisk at Ryzjkov under pressekonferansen nøyde seg med å konstatere at det var en sak for Norge og NATO å avgjøre spørsmålet om erstatning for den kanadiske CAST-brigaden selv om erstatningen skulle komme fra Forbundsrepublikken.

De sikkerhetspolitiske forslagene fra Murmansktalen ble som under besøket i Sverige hovedsakelig tatt opp i talen på Akershus. Fra norsk side gjentok vi under samtalene vår generelle vurdering av Murmansk-forslagene med særlig betoning av den vekt vi legger på at de sikkerhetspolitiske og strategiske spørsmål behandles i en alliansesammenheng. Hva spesielt angår tillitsskapende tiltak på det sjømilitære området, viste vi til at en utredning nå gjennomføres på Forsvarets Forskninginstitutt.

Avslutningsvis vil jeg kort trekke fram tre hovedpunkter av betydning for forholdet på lengre sikt, som også ble fremholdt under samtalene:

For det første: Et klart ønske fra vår side om å videreføre og styrke dialogen og samarbeidet med Sovjetunionen på ulike felter av gjensidig interesse og nytte. Denne målsetting reflekterer de praktiske samarbeidsbehov som melder seg som følge av vårt geografiske naboskap, ønsket om å fremme konkrete norske interesser og bidra til å bevare stabilitet og lavspenning i vårt interesseområde, og vårt ønske om å utvikle forholdet til Sovjetunionen som ledd i arbeidet for å bygge ned motsetningene og skillelinjene mellom øst og vest.

For det annet: Betydningen av vår forankring i det vestlige alliansefellesskap for vår evne og våre muligheter til å føre en rasjonell og konsekvent linje i forhold til Sovjetunionen.

For det tredje: Det sovjetiske utspill vedrørende Barentshavet har på ny vist konsekvensen og de langsiktige linjer i sovjetisk politikk overfor Norge. Også for oss gir dette en understrekning av behovet for å se samarbeidet i et langsiktig perspektiv og med en klar oppfatning av hvor våre nasjonale interesser ligger. Det understreker samtidig at arbeidet for å utbygge et tillits- og samarbeidsforhold til Sovjetunionen er en langsiktig prosess.

(EK) KOMITEENS LEDER: Jeg vil gjerne få takke statsministeren for en meget grundig og interessant redegjørelse. Med det forbehold man er nødt til å ta når så meget interessant stoff kommer muntlig, må jeg si at jeg for min del kan slutte meg til denne redegjørelsen på alle punkter så langt den rakk. Men som rimelig er, kan det også være behov for visse tilleggsmerknader, uten at jeg mener at det på noen måte bør oppfattes som innvendinger, kanskje snarere som supplement.

Statsministeren nevnte en del alternative fremgangsmåter når det gjelder forsøk på løsning av delelinjespørsmålet. Jeg må fastholde at jeg fremdeles er i tvil om det vil være klokt av Norge på det nåværende stadium å legge frem noen av disse forslag. Jeg forstod heller ikke statsministeren slik at hun gikk inn for dette, men at hun kun skisserte mulige alternativer. Men det er et meget viktig spørsmål om og når vi skal ta noe initiativ i saken. Grunnen til at jeg mener at vi meget nøye må overveie om vi ikke fremdeles under omstendighetene er tjent med å holde oss selv tilbake, som ledd i oppfølgingen av den linje vi har fulgt i denne saken i mange år, er den oppfatning at det er russernes tur til å komme med konkrete utspill. Jeg synes den norske reaksjon på Ryzjkovs utspill i denne sak var meget klok. Jeg tror det er av verdi at den kom så vidt raskt, slik at det ikke ble skapt noe inntrykk av usikkerhet fra norsk side. Hadde det blitt skapt inntrykk av usikkerhet, kunne det vært en stimulans for russerne til å kjøre videre i et spor som jeg mener ikke er i samsvar med norsk interesse.

Når det gjelder det sikkerhetspolitiske, har vi også fått tilsendt interessant stoff fra Utenriksdepartementet på forhånd. Også her er det lett for meg å slutte meg til det alt vesentlige. Men jeg vil gjerne få knytte noen få randbemerkninger til det. I det notatet vi fikk, datert 6. februar, står det:

> "Ikke minst når det gjelder nordområdene er det åpenbart en sovjetisk interesse å søke å begrense alliert nærvær og engasjement."

Jeg kan helt ut slutte meg til denne meget forkortede fortolkning av hva Ryzjkov egentlig hevdet da han var i Norge. Det er også interessant at han ikke i nevneverdig grad tok opp disse spørsmål i samtalene, men til gjengjeld la overmåte stor vekt på dem i sin virksomhet overfor norsk publikum. Det bør man også merke seg.

De særlige forslag Ryzjkov tok opp under sin tale på Akershus, er meget tankevekkende for så vidt som de helt ensidig styrker inntrykket av at det russerne var ute etter, var å få en politisk bevegelse som

(EK) svekker det allierte nærvær i farvannene nordenfor og vestenfor Norge, mens han ikke antydet noe som helst om en svekkelse av det sovjetiske styrkenivå. Jeg merket meg at han på alle punkter hvor han nevnte disse spørsmål, snakket om å senke nivået i den militære aktiviteten, men derved vil vi ikke ha oppnådd noen nevneverdig større sikkerhet. Vi vil ha et usvekket eller stadig økende sovjetisk flåtenærvær i nordområdene, mens man gjennom slike vedtak kan oppnå at allierte marinestyrker vil befinne seg i baser meget langt fra Norge.

I sin tale i Murmansk kom Gorbatsjov med en del forslag som jeg nok synes gikk noe lenger enn man skulle forvente at han kunne tenke at man i Norge i det hele tatt vil overveie. Dette ble også gjentatt i talen på Akershus. Her gikk Ryzjkov inn for at man skulle gi avkall på å gjennomføre marineøvelser i de områder der de viktigste sjøveier ligger i Nord-Atlanteren. Jeg har vanskelig for å forstå hvordan han kunne tenke seg at alliansen i det hele tatt skulle kunne gå med på å la være å gjennomføre marineøvelser i de områder som fremstår som en siste forsvarslinje for beskyttelse av alliert skipsfart, og at man heller ikke skulle kunne konsentrere grupperinger av de sjømilitære styrkene i internasjonale sund og ved innfartene til dem. Når han spesielt siktet til slike sund som i betydelig grad ligger innenfor andre selvstendige makters egne farvann og beskyttelsessoner, virker dette overraskende, men det vakte da heller ikke noen særlig respons i Norge. Det tror jeg var klokt.

Det Ryzjkov ellers sa om atomvåpenfrie soner i nordisk område, skal jeg ikke si noe om nå. Det kan være en debatt for seg.

I det interessante notatet fra Utenriksdepartementet står det om de sikkerhetspolitiske spørsmål at

> "det dreier seg om spørsmål som det i første rekke vil være opp til flåtemaktene å ta stilling til".

Jeg slutter meg til statsministerens uttalelse om verdien av at man forstår at dette i særlig grad er spørsmål som må drøftes i alliansesammenheng. Men jeg vil gjerne legge til at det er ganske viktig for at slike drøftelser skal kunne gå bra ut fra norsk synspunkt, at det ikke kommer for mange utspill som vanskeliggjør et naturlig alliert synspunkt. Jeg er noe bekymret over antydninger om at man fra norsk side skal være interessert i typer av begrensninger som ville kunne bidra til å styrke den sovjetiske relative posisjon i farvann som er av vesentlig betydning for forsvaret av Norge.

Jeg tror ikke at jeg på dette punkt behøver å uttale meg tydeligere enn jeg nå har gjort. Jeg trenger ikke å gå mer i detalj når det gjelder vår holdning

(EK) til øvelsesmønsteret i nordområdene.

Jeg har nå på talerlisten hr. Buttedahl og hr. Koritzinsky. Jeg er ikke sikker, men jeg tror at Buttedahl var først - iallfall er han før Koritzinsky i alfabetet!

JOHAN BUTTEDAHL: Det er litt uklart for meg om man nå bare skal holde seg til statsministerens redegjørelse, eller om man også kan gå inn på det dokument som lederen kommenterte en del. Hvis lederen tillater meg å komme med et par spørsmål og kommentarer angående det dokumentet, slik han gjorde, vil jeg gjerne det.

KOMITEENS LEDER: Lederen vil ikke bare tillate, men direkte oppfordre til denne form for debatt.

JOHAN BUTTEDAHL: Jeg er glad for den oppfordringen.

Jeg vil innlede med å si at jeg er enig med lederen i at den norske reaksjon etter Ryzjkovs besøk var tilfredsstillende og klok, som det ble sagt. Jeg slutter meg til det.

Det jeg imidlertid hadde ventet i dag - som vi også kanskje kan få - var en litt mer detaljert redegjørelse for hva dette "nye" var, altså nærmere bestemt hvilke områder forhandlingene om delelinjen gjelder. Vi har som stortingsrepresentanter måttet se i forskjellige aviser ulike kart fremstilt. Jeg aner ikke om disse kartene er riktige. Jeg vet ikke hvor denne "klump" som ble omtalt i en avis, ligger direkte. Statsministeren antydet området både øst og vest for sektorlinjen og midtlinjen. Noen hver av oss hadde kanskje hatt behov for å få vite litt mer detaljert hva dette går ut på: Hvor ligger det? Utstrekning? Og kanskje betraktninger om hvorfor dette området er skissert slik det er blitt.

Jeg slutter meg helt til at det skal være entydige grenselinjer. Statsministeren nevnte fire alternativer som man på regjeringshold arbeider med. Jeg hørte med interesse på lederens betraktninger omkring dette, og det han sa om at man fra norsk side ikke har det store hastverk i disse spørsmål fordi utspillet og bevisbyrden mer ligger på Sovjet. Jeg vil gjerne spørre om statsministeren og utenriksministeren/Utenriksdepartementet har en tempoplan for dette som det kunne være av interesse å få en viss innsikt i.

(EK) Når det gjelder det omtalte dokument, står det under pkt. 6 på side 5 angående Svalbardsokkelen:

> "Det er uenighet mellom Norge og Sovjetunionen med hensyn til kontinentalsokkelen rundt Svalbard og dens status i forhold til Svalbard-traktaten."

Jeg har registrert at utenriksministeren i et foredrag i november måned i Norsk Petroleumsforening - hvis referatet er riktig -

> "lanserte tanken om en nærmere kontakt med oljeselskaper og regjeringer for å få til en løsning på de uavklarte problemene i nordområdene".

Av det som utenriksministeren her har sagt, har jeg fått en forståelse av at man vil gå utradisjonelt til verks for å få fortgang i utviklingen omkring problemene på kontinentalsokkelen rundt Svalbard. Det ville etter mitt syn være nyttig for denne komite å få en orientering fra utenriksministeren om hva han legger i dette, spesielt når han trekker inn oljeselskaper og andre regjeringer. Jeg har ikke med dette sagt at jeg er enig eller uenig i noe av dette, men det ville være nyttig å få vite hva utenriksministeren her har i tankene. Det er ikke til å legge skjul på at vi blir spurt av pressen hvordan andre partier vurderer utenriksministerens utspill.

(KML) THEO KORITZINSKY: Det var en ryddig og konkret redegjørelse vi fikk fra statsministeren. Jeg har noen merknader. For det første: Det er svært positivt at samtlige stortingspartier har støttet opp om at det er i norsk interesse å få en avtalt, klar og entydig delelinje, som også var de uttrykkene statsministeren brukte.

Jeg har et spørsmål som går på Regjeringens vurdering av hvorfor statsminister Ryzjkov kom med et utspill om 50/50-deling i en slags fellessone. Har Regjeringen inntrykk av at den enstemmige norske avvisning av en slik modell kom som noen overraskelse på Sovjet? Det er flere måter å tolke dette utspill fra Sovjets side på. Én tolkning kunne være at en ved et slikt forslag kunne få til en splittelse i det norske politiske miljø. Har en i Regjeringen noen teorier om hvorfor dette utspill kom, og hva Sovjet eventuelt kunne tenke seg å tro de ville oppnå ved et slikt utspill?

Det andre spørsmålet i forbindelse med delelinjen gjelder den videre vei statsministeren antydet som går på å prøve å få til en frivillig voldgift, eller behandling av delelinjespørsmålet gjennom en internasjonal ekspertkommisjon - eventuelt å få saken inn for Haag-domstolen. Vil den muligheten bli videre utredet av Regjeringen og forelagt den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite i den videre behandling av norsk forhandlingsopplegg? Jeg synes det er en interessant tanke, og har selv antydet det tidligere. Det er interessant knyttet til delelinjesaken i seg selv, men også fordi en slik fremgangsmåte kunne bidra til å påvirke Sovjet til i enda større grad enn hittil å ta internasjonale konfliktløsende organisasjoner mer alvorlig. Haag-domstolen er her en svært sentral instans. Det hadde vært ønskelig at både Sovjet og USA i større grad kunne bruke Haag-domstolen i en rekke regionale konflikter.

Så over til det sikkerhetspolitiske: Ble de taktiske, kjernefysiske slagmarksvåpen som finnes på Kola, tatt opp i samtalene, enten fra norsk eller sovjetisk side? Noe av det positive ved den nye sikkerhetspolitiske tenkning i Sovjet er at Sovjet stadig oftere gir uttrykk for at de, selv om de selv oppfatter styrken som defensiv, kan forstå at motparten ikke oppfatter det på samme måte.

Ifølge årboken for 1986-87 fra London-instituttet for strategiske studier er det utplassert ca. 20 SCUD-raketter og FROG-raketter og et anseelig

(KML) antall artillerivåpen på Kola, slik at en til sammen der har nærmere 100 taktiske, kjernefysiske slagmarks-våpen som kan nå nordisk område - bare nordisk område. Disse våpen bør ses i forbindelse med eventuell etablering av atomvåpenfrie soner i nordisk område. Spørsmålet er: Kom man inn på disse våpen, og ble det uttalt noe fra sovjetisk side om å fjerne slike våpen i forkant av eller i forbindelse med videre utvikling av arbeidet med atomvåpenfrie soner i nordisk område?

Til slutt: Tillitsskapende sjømilitære tiltak er i prinsippet noe både Sovjet, Finland og Sverige har gått inn for, likeså Norge og en rekke andre vesteuropeiske NATO-land. Statsministeren henviste til den FFI-studien som nå er på gang. Jeg kjenner til at Holst,når han nå er i USA,vil ta kontakt med Rand forskningssenter, som også arbeider med sjømilitære tillitsskapende tiltak på en ganske konkret og konstruktiv måte. Hvordan blir den videre politiske og parlamentariske behandling av FFI-studien når den kommer? På hvilken måte vil Stortinget bli koblet inn når det gjelder den videre diskusjon og vurdering av forslagene i FFI-studien?

KJELL MAGNE BONDEVIK: For ordens skyld vil jeg også gi min tilslutning til den reaksjon Norge gav uttrykk for på de utspill som kom fra Sovjets statsminister om delelinjespørsmålet da han var her. At det første konkrete utspill fra den nye ledelse i Sovjet ikke brakte noe særlig bevegelse, og at dette tydeligvis var et gjennomdiskutert og gjennom-arbeidet svar fra Sovjets side, var litt nedslående. Det tyder på at det er et godt stykke vei å gå før vi kommer fram til en løsning vi kan være tilfreds med.

Jeg er enig med lederen i at dette ytterligere tilsier at vi ikke kan eller bør forhaste oss fra norsk side. Selv om dagens situasjon er utilfredsstillende, kan en for rask reaksjon fra vår side, med nye utspill, gi en enda mer utilfreds-stillende situasjon. Jeg tror ikke vi har noe annet valg enn å bruke den nødvendige tid på dette.

Vi har nå hørt at det er Sovjets tur til å komme med utspill, som lederen sa. Sovjet mener at de nå har kommet med et utspill, gjennom det som skjedde da Ryzjkov var i Norge. Vi kan vel si at vårt utspill var det svar som ble gitt mens Ryzjkov var her. Spørsmålet er imidlertid: Vil Norge finne

(KML) det riktig å komme med et formelt utspill i samsvar med våre interesser? Har man på regjeringshold vurdert det slik at denne saken kan bli liggende unødvendig i dødvanne ved at Sovjet sier at de har kommet med et utspill, og nå er det Norges tur? Gjør vi da noe mer utover det svar som ble gitt da Ryzjkov var her?

Statsministeren nevnte fire mulige alternativer når det gjelder en tilnærming i delelinjespørsmålet. Ett av dem var en tilnærmingsmåte på linje med den som ble fulgt i forhandlingene som førte til en løsning på forholdet mellom Sverige og Sovjet i østersjøområdet. Jeg regner med at det jobbes videre i Utenriksdepartementet og på annen måte med å analysere de ulike alternativer. Kan man likevel si noe om hvordan en videreføring av en slik tilnærmingsmåte som mellom Sverige og Sovjet vil slå ut i den konkrete konflikten om sektorlinjen og midtlinjeprinsippet? Er det mulig å antyde hvordan en slik tilnærmingsmåte vil slå ut i fordelingen av området?

Så mitt tredje punkt: Det gjelder Gorbatsjovs Murmansk-tale, som omhandlet svært mange interessante spørsmål, mange av dem med mulige konsekvenser for Norge. Hvordan jobbes det nå videre med å analysere konsekvensene for Norge ved ulike måter å følge opp de tanker Gorbatsjov kom med i Murmansk-talen?

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Det er stilt noen spørsmål som jeg mener det er nyttig å svare på allerede nå.

Buttedahl spurte om den mer detaljerte utforming av det utspill som kom. Avisutklippet gir en feilaktig fremstilling - det er iallfall meget unyansert. Jeg tror det er nyttig å gjøre den skissen jeg har her, tilgjengelig for dere, slik at det ikke blir noen misforståelser. Det er ikke noen grunn til at dere ikke skal ha den.

Som jeg sa i den innledningen jeg holdt, er det i dette sovjetiske forslag i visse henseender klare og markerte forskjeller fra tidligere, selv om vi gjenkjenner modellen. Forslaget innebærer f.eks. en avbalansering av midtlinjen og sektorlinjen som begynner å nærme seg en slags likeverd. Én ting er en 50/50-deling, som er uttrykt som investerings- og driftsgrunnlag, men forslaget innebærer også at 7 800 km^2 vil ligge vest for sektorlinjen og ca.

(KML) 5 000 km^2 øst for midtlinjen, mens det f.eks. i gråsoneavtalen var 21 000 km^2 og 3 000 km^2. Det har altså skjedd en klar forandring, som jeg oppfatter som en markering i retning av en slags imøtekommelse, selv om det ligger langt fra det vi ønsket. Det er en større balanse i dette bildet. Men dere skal få denne skissen, slik at dere kan legge den til grunn i den nærmere vurdering og slippe å holde dere til såpass grove kart som Dagbladet har brukt.

Når det gjelder ikke å ha hastverk, og tempoplan, som flere har vært inne på, og som også Bondevik nå stilte spørsmål om, er det klart at det ligger en problemstilling ved at man fra Sovjets side nå har kommet med et utspill. Selv om vi på ingen måte oppfatter utspillet som tilstrekkelig, er det ingen tvil om at Sovjet på en annen måte enn før besøket her vil kunne hevde at det er det. Det gjør også at jeg i denne redegjørelsen for de ulike alternativene som vi ønsker å se nærmere på, ikke har trukket noen konklusjon når det gjelder hva som bør være neste skritt. Det har jeg rett og slett regnet med at vi trenger litt mer tid på å vurdere. Jeg vil imidlertid peke på at jeg har en invitasjon til gjenbesøk i Sovjet. Den kan vi på et passende tidspunkt aktualisere, og vi kan i mellomtiden vurdere nøye på hvilken måte vi er tjent med å videreføre den generelle politiske dialog, og på hvilken måte vi er tjent med å reagere utover den meget klare førstereaksjon de har fått.

Koritzinsky stilte spørsmål om hvorfor Ryzjkov kom med utspillet om en 50/50-deling. Jeg tror at bakgrunnen for det er - og det ble også sagt - at man her har et område hvor det kan være olje og gass, og man kan ikke utvinne den type ressurser uten en betydelig grad av samarbeid.

(SL) Og så det forholdet at det ligger et slags incentiv i selve den situasjon at det ligger en uutnyttet ressurs der. Det tror jeg han bygde på og argumenterte på grunnlag av.

Koritzinsky spurte om vår avvisning kom som en overraskelse. Jeg tror ikke den gjorde det. Men jeg tror nok at klarheten i den var overraskende, og det tror jeg skyldtes at det tross alt er en viss bevegelse i det som er kommet. Det ligger visse ting i det, det går det ikke an å avvise. Men fra et norsk synspunkt faller det igjennom i forhold til hovedsaken, særlig når man må innse at her får vi på ganske lang sikt nøye oss med ikke å legge noen avgrensning. Det er i seg selv en så vesentlig faktor imot norske interesser at det måtte bli en dominerende prinsipiell og negativ avvisning.

Vi kan spørre oss hvorfor de kom med dette. Var det for å ha bevegelse i saken, for å oppmuntre til splittelse, spurte Koritzinsky. Det blir bare gjetning; men de har nok selv følt at det er en bevegelse. De har drøftet dette før statsministeren kom hit, og de har gjort forandringer i det som til det tidspunktet hadde vært det sovjetiske opplegget. Dermed hadde de også gjort noe som ikke kunne avvises som et null-utspill, og dermed hadde de fulgt opp presset fra norsk side, selv om de bare gav lillefingeren. Jeg tolker det slik. Og det betyr at selv om de grunnleggende sett har politisk interesse av å imøtekomme norske interesser her, er det de har å gå på i den nåværende situasjon i hvert fall lite - selv om det er der.

Når det gjelder spørsmålet om voldgift eller andre ting, har jeg pekt på at det foreligger fire hovedretninger i oppfølgingen. Det tror jeg det er viktig at vi arbeider litt mer grundig med, og at vi eventuelt kommer tilbake til den utvidede med en nærmere analyse av dem. Jeg har antydet dem for at alle skal ha dem i bakhodet. Men dette krever en grundig gjennomgang. Under enhver omstendighet må alle disse tingene være gjennomdrøftet før et eventuelt gjenbesøk. De må være drøftet her i den utvidede som et utgangspunkt for våre politiske vurderinger og for hvordan vi skal gå videre i saken.

Når det gjelder taktiske slagmarksvåpen på Kola, ble ikke det konkret diskutert. Det hører bare hjemme i en mer generell presentasjon av intensjonen med atomvåpenfrie soner, at her skal det være reell nedrustning og tillitsskapende tiltak knyttet til det, i en bred europeisk sammenheng, og der er de våpnene et eksempel. Da Koritzinsky spurte om dette, tenkte jeg på en bemerkning som Gorbatsjov kom med i 1986. Han sa at han forstod at det for Norge, som er et lite

(SL) land, kan se ut som vi har en stor og tung nabo. Han gav uttrykk for dette ganske spontant. - Dette var bare en assosiasjon. Men man er altså klar over forholdet med det lille land og det store, og at dette er en del av norsk debatt.

Når det gjelder tillitsskapende tiltak, vil måten disse følges opp på, være avhengig av innholdet i utredningen ved Forsvarets Forskningsinstitutt. Under enhver omstendighet er det saker som må tilbake hit, og som eventuelt kommer inn i andre dokumenter i forhold til Stortinget.

Dermed tror jeg også at jeg har kommentert det som var Bondeviks poeng, at det ikke er slik som det har vært antydet, at vi nå med bred penn kan si at vi venter på et sovjetisk utspill. Vi må finne mer nyanserte kommentarer til akkurat det. Men der er det ikke hastverk, vi kan bruke noen måneder. Vi kan ta det med ro og vurdere situasjonen før vi kommer med en annen tilnærming. Men da må vi gjennom en nærmere analyse, og vi må komme tilbake hit før vi velger i den sammenheng.

Bondevik stilte spørsmål om Murmansk-talen. Der kan man si at avtalen som ble inngått, gjelder områder som Murmansk-talen inneholder. Det er avtaler som var under arbeid, og som ikke var klargjort da Murmansk-talen ble holdt. En del av de områder som ble omtalt, gjelder avtaler som ble satt opp bilateralt mellom Norge og Sovjetunionen, og på tilsvarende måte mellom Sverige og Sovjetunionen, og det er områder som vi har felles interesser i.

Når det gjelder det som går på flåte- og sjømilitære tiltak osv. - som Willoch også kommenterte - er det av en annen og mer komplisert art.

EINAR FØRDE: Eg hadde også tenkt å seie noen ord om den vidare framdrifta i grenselinespørsmålet.

Lat meg først seie at det er innlysande lett å bli samde om at hastverk er lastverk i ei sak som denne, og at det ikkje finst noen grunn til frå norsk side å forhaste seg, så mye meir som vi kanskje historisk sett er i den unike situasjonen at Sovjetunionen for ein gongs skuld har openberr interesse av å kome til forståing med Norge, der det også for dei er ein tidsfaktor som vil bidra til å auke interessa for å gjere dette raskt.

Men etter mitt syn følgjer det ikkje av dette at Norge så å seie skal gjere det til sitt berande prinsipp i dette viktige utanrikspolitiske spørsmålet

(SL) å utvise passivitet, slik eg har fått inntrykk av at andre kanskje har vore inne på her. Eg vil sterkt stø det statsministeren sa om at forhandlingar bør halde fram, men dersom forhandlingane skal halde fram, må dei ha eit visst meiningsfylt innhald. Det vil ikkje tene saka at ein så å seie berre møtast utan at møta er substansielle. Det vil ikkje tene korkje denne saka eller det alminnelege forholdet til Sovjetunionen om ein berre sit og kaldpratar.

Eg var - som alle andre - veldig omhyggeleg med kategorisk å avvise Ryzjkovs framlegg, slik det kom. Eg er like sikker på at dersom ein ser på Ryzjkovs utspel, må ein medgi at det her frå sovjetisk side er gjort eit forsøk på å kome i ein ny posisjon. Eg er altså av den oppfatning at Ryzjkovs utspel ikkje skal sjåast som eit avvik frå den generelle utanriks-politiske lina som vi har sett at Gorbatsjov og hans folk har lagt opp, men eg vil klart sjå det heile som ein del av denne, og at ein frå sovjetisk side har ønskt å syne ein viss grad av fleksibilitet. Det er for så vidt innlysande, men det har med denne saka å gjere, at det fortsatt er i nasjonal norsk interesse å få til ei løysing i Barentshavet, som det alltid har vore. Lat meg minne om at vi her sit med eit betydeleg ansvar for noe vi kan kalle eit viktig alleuropeisk spørsmål. Det er veldige perspektiv for aust/vest-samarbeidet som opnar seg i nord, og vi er alle av den oppfatning at eit intensivt aust/vest-samarbeid vil skape trivnad og tryggleik i Europa. I så måte er vi interessert i å bringe den prosessen framover. Det bør vere den norske posisjon at dette samarbeidet først kan skyte fart når vi får ei skikkeleg løysing på grensespørsmålet. Dette bør vere eit sterkt norsk argument for å bringe denne prosessen framover i åra som kjem.

Når det gjeld spørsmålet om korleis ein skal handtere dette framover - eg går ut frå at vi får tingingar - er sjølvsagt heller ikkje eg budd på å seie kva for alternativ av dei som Regjeringa har lagt fram, som vi bør lande på. Eg for min del ser det ikkje som noen farbar veg i forhold til norske nasjo-nale interesser og i forhold til kva denne saka gjeld, berre å sitte og insistere på at det er Sovjetunionen som alltid har plikt til å kome med utspel. Eg skjønar ikkje korleis ein skal kunne bringe forhandlingane vidare - forhandlingar i eigentleg forstand - utan at ein frå norsk side tilkjennegir i kva retning desse forhandlingane skal fortsette - at ein frå norsk side gir inntrykk av at her er det noe å snakke om. Det påligg både Regjeringa og oss å syne den grad av konstruktivitet at når ein møter Sovjetunionen neste gong, så har ein noe å seie.

(SL) KOMITEENS LEDER: Jeg kan kanskje tillate meg å nevne at jeg under hr. Førdes interessante innlegg hadde en viss fornemmelse av at Ryzjkovs utspill kanskje likevel ikke var så dumt fra sovjetisk synspunkt sett. Det kan virke som det i Norge skapte en fornemmelse av at nå er det vår tur til å komme med nye innrømmelser, utan at de i virkeligheten hadde kommet med noe som helst som kunne virke som imøtekommenhet overfor norske ønsker. Det er helt på det rene at Sovjetunionen har visst meget godt at deres ønske om kondominium ville bli avvist. Men de har kommet med det, med litt garnityr, og dermed skapt en situasjon i Norge hvor man overveier neste norske utspill med en viss imøtekommenhet overfor Sovjetunionens ønsker.

Jeg har ikke noe imot at man foretar meget grundige overveielser, det er meget viktig at man gjør det. I slike overveielser vil alle de alternativer som er nevnt, måtte være inne. Men jeg tror det er svært nyttig at det ikke kommer ut til offentligheten et inntrykk av at nå holder Norge på å overveie neste innrømmelse, fordi Sovjetunionen har lykkes med å legge ballen på vår halvdel. Jeg må si at jeg ut fra gammel erfaring ikke er overbevist om at dette vil lykkes. Men det bør lykkes, slik at vi ikke på forhånd skaper den situasjon at Sovjet regner med at de kan innstille sine overveielser om å komme med noe mer enn de er kommet med hittil.

Jeg vil gjerne få legge til at det interessante spørsmål Koritzinsky har kommet med om voldgift, stiller i en annen klasse. Det er vel kjent at Norge i hele sin tradisjon, fra vi begynte å føre utenrikspolitikk, har vært tilhenger av den type konfliktløsninger. Jeg må si at jeg har liten tro på at Sovjetunionen vil være positiv til en slik løsning, men det er ikke det samme som at det ikke vil være i norsk interesse å gjøre det helt klart at dette er i samsvar med norsk tradisjon. Men jeg slutter meg gjerne til at dette må overveies grundig. Det står man seg på i slike spørsmål.

Jeg vil ellers bare for ordens skyld nevne at det spørsmålet som Buttedahl tok opp vedrørende utenriksministerens tanker i en tale, har vi varslet utenriksministeren om at han ville få her i møtet, så jeg går ut fra at utenriksministeren vil svare på det når vi kommer til et passende stadium i debatten.

CARL I. HAGEN: Jeg skal være relativt kort.

Jeg tror vi ser dette - det gjelder deling av et havområde - først og fremst i sikkerhetspolitisk sammenheng. Men for oss er utenrikspolitikk sikkerhetspolitikk. Det betyr at vi legger veldig stor vekt

(SL) på vårt samarbeid innen NATO, at Norge ikke gjør noe uten at man har fått rådført seg med alliansepartnerne. Selv om dette selvsagt er - skal vi si - en gammel norsk-sovjetisk affære, velger vi å se på dette også i en alliansesammenheng.

Det har vært snakket om tillitsskapende tiltak av sjømilitær art. Vi velger å se det slik at det for oss ikke er behov for å gjøre noe som helst så lenge Sovjetunionen har Kola-basen i den form den har, med de våpen som Koritzinsky nevnte, som utelukkende er rettet mot nordisk område. Vi bør tvert om fremheve at det er Sovjetunionen som må foreta seg noe når det gjelder tillitsskapende tiltak, og bygge ned eller fjerne disse våpnene. Vi bør fortsette å si at det som er vårt tema, er i hvilken grad vi kan svare på den oppbygging som nå har skjedd på Kola, ved å være så lydhøre som mulig overfor NATOs ønsker som har med det sjømilitære å gjøre, inkludert å gi adgang til norske farvann. Jeg ser ingen grunn til at vi skal komme med noen tillitsskapende tiltak. Det er Sovjetunionen som ensidig har det på sin side.

Av de fire alternativene som statsministeren nevnte, er etter vårt syn punkt 4, som Førde tok opp, det mest nærliggende og minst farlige, nemlig internasjonal domstol eller internasjonal voldgift. Det er norsk tradisjon. Og det vil på lang sikt være av interesse å få til et system hvor både Sovjetunionen og dets alliansepartnere mer aksepterer den måten å løse problemer og konflikter på, enn andre modeller som de hittil har valgt å benytte seg av. Et utspill for å få til en type internasjonal domstolløsning burde vi egentlig ikke tape noe på - hvis det er slik at de forventer at vi skal komme tilbake med et utspill etter at Ryzjkov har vært her. Av de fire alternativer velger vi punkt 4.

(GSR) THEO KORITZINSKY: Bare to korte kommentarer - vedrørende hr. Willochs innlegg i stad og hr. Hagens innlegg.

Statsministeren understreket i sitt svar meget klart at selv om 50/50-modellen fra sovjetisk side kan sies å ha beveget de sovjetiske posisjoner noe - hun snakket om at de muligens hadde gitt oss en lillefinger - står likevel den helt klart entydige norske avvisningen av en fellesforvaltning av en del av det omstridte området som en klar norsk politikk. Med andre ord at Norge - som hun sa - skulle ha en avtalt, klar og entydig delelinje. Det har samtlige partier sluttet opp om.

På den bakgrunn synes jeg det er litt underlig at utenrikskomiteens leder snakket om at det ifølge

(GSR) enkelte uttalelser på dette møtet kan tyde på at Ryzjkov har oppnådd noe. Jeg understreker det statsministeren og flere andre nettopp har sagt, nemlig at 50/50-agnet - for å bruke det uttrykket - overhodet ikke rokker ved det norske prinsipp om at det skal være en entydig delelinje. Det forteller nettopp at man ikke oppnådde noe i den retning som hr. Willoch antydet, fra noe politisk parti. Jeg vil gjerne ha slått dette fast. Samtidig må det sies at når Norge har lagt vekt på at begge parter må være villige til en kompromissløsning, betyr det at en både fra norsk og sovjetisk side må forvente bevegelighet knyttet til konkrete forslag. Men det er noe helt annet enn å antyde at Sovjetunionen, med Ryzjkovs opplegg, skulle ha oppnådd noe i retning av å rokke ved det norske hovedprinsipp, nemlig prinsippet om en helt klar og entydig delelinje.

Så til hr. Hagen: Tillitsskapende sjømilitære tiltak vil selvfølgelig dreie seg om tiltak på begge sider. Og det vil ikke minst også måtte dreie seg om de kjernefysiske slagmarkvåpen som finnes på Kolahalvøya. Noe av det spennende ved sovjetisk sikkerhetspolitikk den siste tid er en del konkrete konstruktive forslag. Noen av disse forslagene har gitt opinionen i vest inntrykk av at det nå er Sovjetunionen som er på offensiven med konstruktive forslag. En kan lese dette av en rekke opinionsundersøkelser i NATO-land, undersøkelser som prøver å kartlegge opinionens holdning til Gorbatsjov, Reagan, Sovjet og USA.

Jeg ville synes det var en altfor passiv norsk og vestlig holdning om en ikke også fra vestlig hold bl.a. når det gjelder sjømilitære tillitsskapende tiltak, kom på banen med forslag som ikke svekker vår sikkerhet, men som kan løse opp noe når det gjelder den mulighet for militære konfrontasjoner som nå foreligger i nordområdene, en mulighet som ikke står i noe rimelig forhold til den politiske avspenning som en ellers har sett mellom øst og vest det siste året.

KOMITEENS LEDER: Siden ingen står på talerlisten, har jeg tegnet meg selv for å gjøre oppmerksom på at jeg aldeles ikke har sagt det hr. Koritzinsky tydeligvis har oppfattet at jeg sa - iallfall har jeg ikke ment å si det. Jeg har ikke tenkt meg at Ryzjkov hadde oppnådd noe som helst når det gjelder å rokke ved det norske prinsipale synspunkt, at vi vil ha en delelinje. Men det jeg fikk inntrykk av at man kanskje kunne ha oppnådd, var en viss fornemmelse av at det nå er tid for oss til å komme med et nytt utspill. Det er i forhandlinger heller ikke helt uvesentlig. Jeg må for ordens skyld understreke at dette ikke bygger på hr. Koritzinskys innlegg og heller ikke på statsministerens innlegg. Jeg tror det gikk nokså klart frem av mitt

(GSR) innlegg hva jeg siktet til, men det er for øvrig ikke noe hovedpunkt.

I mellomtiden har Liv Aasen tegnet seg på talerlisten.

LIV AASEN: Grunnen til at jeg tar ordet er lederens innlegg, som jeg synes kunne skape grunnlag for litt usikkerhet om hva lederen egentlig mente. Jeg velger å tolke det slik at heller ikke hr. Willoch mener at det å ta seg tid ikke betyr at man ikke skal komme med konstruktive tiltak i form av utredninger. Jeg oppfattet det slik da lederen hadde ordet at han tvert imot gav sin tilslutning til at REgjeringen her hadde et arbeid i gang i en oppfølging, men jeg må innrømme at det siste innlegget til lederen kunne føre til en misforståelse som jeg nå skjønner at lederen har forsøkt å oppklare selv, og at han ikke har ment at man på bakgrunn av Ryzjkovs utspill på en måte ble fastlåst. Jeg registrerer imidlertid at lederen i sitt innlegg selv har foretatt en oppklaring her, og jeg velger å tolke det slik at også hr. Willoch mener at selv om Ryzjkov her er kommet med et utspill, betyr ikke det at Norge skal vise passivitet.

KOMITEENS LEDER: Jeg tillater meg å myke opp denne ordvekslingen litt og nevne for den utvidede komite at ordvekslinger av denne type mellom Liv Aasen, Koritzinsky og meg er vanlig i den innskrenkede komite. Dette er ikke noe nytt.

Da er det ikke flere på talerlisten.

UTENRIKSMINISTER THORVALD STOLTENBERG: Jeg har lenge hatt ønske om å redegjøre for status for sokkelområdene ved Svalbard. Jeg har tillatt meg å bruke noen minutter på å gi et mer omfattende svar. Men la meg kort si at det foredrag jeg holdt i Norsk Petroleumsforening, som var utgangspunktet for hr. Buttedahls spørsmål, vil jeg overlevere til den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite, slik at man har det faktiske grunnlag for hva jeg sa.

Så til status for sokkelområdene. En enhetlig norsk kontinentalsokkel strekker seg fra Fastlands-Norge nordover og forbi Svalbard.

Som kjent er det meningsforskjell om hvorvidt Svalbard-traktatens bestemmelser gjelder for hav- og sokkelområdene utenfor Svalbards fire mil sjøterritorium. Vi holder fast ved et norsk syn som har vært hevdet helt

(GSR)

siden vi proklamerte våre sokkelrettigheter, og som går ut på at traktaten ikke gjelder utenfor sjøterritoriet. Denne tolkning, som følger av traktatens ordlyd, har som konsekvens at Norge utenfor territorialfarvannet er ubundet av de bestemmelser og begrensninger som traktaten inneholder.

Andre stater har protestert eller reservert seg på dette punkt. Når det gjelder reservasjonene, innebærer ikke disse nødvendigvis at man har tatt avstand fra det norske standpunkt, men er uttrykk for at man ikke har ønsket å binde seg. De land som har protestert eller reservert seg, har markert tilsvarende holdninger i forbindelse med fiskevernsonen rundt Svalbard som ble etablert ved kgl. resolusjon av 3. juni 1977.

Verken hva fiskerijurisdiksjon eller sokkelforvaltning angår, har vi hittil ønsket å sette saken på spissen som et rettslig prinsippspørsmål. Fiskevernsonen ble etablert som en ikke-diskriminerende fiskevernsone selv om vi etter norsk syn kunne ha etablert en full økonomisk sone med fortrinnsrett for norske fiskere. De land som har protestert eller reservert seg, har likevel i praksis, i det store og hele, etterlevd norske reguleringstiltak.

På norsk side mener vi at alle parter vil være tjent med at virksomhet på sokkelen ved Svalbard er underlagt det samme regime som resten av norsk sokkel. Dette er den mest praktiske løsning og samtidig nødvendig for å sikre en ordnet og rasjonell ressursforvaltning. Dette er etter norsk syn en forutsetning for å sikre ro, stabilitet og kontrollert virksomhet i et meget følsomt område. Overfor berørte land har man fra norsk side argumentert både folkerettslig og politisk for det norske syn.

Foreløpig har ingen av de land som har markert eget syn eller tatt reservasjoner, endret holdning. Vi må imidlertid kunne ha et begrunnet håp om at de berørte parter når det kommer til stykket, vil være innstilt på å avfinne seg med at den norske lovgivning i praksis kommer fullt til anvendelse.

Sovjetunionen er det eneste land som direkte og formelt har tatt avstand fra det norske syn på status for sokkelen ved Svalbard. Dette skjedde i 1970. Det sovjetiske standpunkt har siden vært gjentatt.

USA og Storbritannia tok sine reservasjoner i 1974. Senere har Frankrike, Forbundsrepublikken Tyskland, Nederland og Italia gjort det samme. I fiskerisammenheng har Spania gitt uttrykk for holdninger som ligger nær opp til det sovjetiske syn. EF-kommisjonen har i fiskerisammenheng benyttet

(GSR)

formuleringer som ivaretar medlemslandenes reservasjoner. Det har vært kontakter mellom vestlige land om forholdene i nordområdene og norsk politikk her. Finland er i dag det eneste land som uttrykkelig har sagt seg enig i det norske syn.

Spørsmålet om hvilke utsikter det er til at vi skal få aksept for det norske syn eller en tilpasning til dette i praksis vil avhenge av flere forhold. Når alt kommer til alt, dreier det seg imidlertid om norsk kontinentalsokkel, og oljeselskapene vil derfor neppe gå inn med virksomhet på andre vilkår enn den norske regjering kan godta.

Likevel må vi imidlertid ha for øyet at Sovjetunionens syn på anvendelse av Svalbardtraktatens bestemmelser på sokkelen ved Svalbard i dag kan inngå som et sentralt element i sovjetisk nordområdepolitikk som helhet. Den rett til adgang, nærvær og virksomhet som traktaten etter sovjetisk syn gir også på sokkelen utenfor fire nautiske mil av Svalbard, kan være vesentlig i et sovjetisk langtidsperspektiv for nærvær, engasjement og innflytelse i nordområdene utover egne sovjetiske jurisdiksjonsområder.

Selv om vi ikke kan regne med at Sovjetunionen eksplisitt vil gi opp sitt prinsippsyn, behøver ikke dette utelukke at Moskva i praksis kan se seg tjent med norsk ressursforvaltning i området uten de begrensninger for norske myndigheters styringsmuligheter som traktaten medfører. Det må antas at Moskva vil ha en positiv interesse i at virksomhet i området kan skje i ordnede og forutsigbare former uten uberegnelige virkninger for stabiliteten og roen i området.

Bakgrunnen for de vestlige traktatparters holdning ligger i den økte betydning nordområdene har fått både strategisk og ressurspolitisk og i disse lands konkrete økonomiske interesser. Her kommer bl.a. inn de mange særfordeler som ville følge av Svalbard-traktaten dersom denne skulle komme til anvendelse. Økt betydning av nordområdene for Sovjetunionen over hele spekteret av interesser har sin motsats i økt betydning for de vestallierte. Reservasjonene representerer også en plattform for å gjøre gjeldende innflytelse og ivareta interesser i utviklingen i området. Vi må være oppmerksom på helheten i disse interesser.

Denne situasjon gjør det neppe sannsynlig at vestlige land vil oppgi sine prinsipposisjoner til fordel for det norske syn på status for sokkel- og havområdene rundt Svalbard. Dette er ikke i første rekke et spørsmål om å ha de bedre juridiske argumenter, men om ivaretakelse av realpolitiske interesser av stor og stigende betydning slik de land det gjelder, oppfatter det.

(GSR)

Dette utelukker som nevnt ikke at en i praksis kan få gjennomslag for norsk forvaltning på sokkelen uten de begrensninger som traktatbestemmelsene gir. Men vi må regne med fremstøt fra berørte land for å sikre sine interesser i adgang, nærvær og engasjement. Vestlige land vil også være opptatt av de vilkår som Sovjetunionen får i dette området.

På norsk side er det i et slikt perspektiv en hovedsak å godtgjøre at det ikke vil være noe reelt alternativ til en norsk ressursforvaltning i samsvar med lov og regler som gjelder for den øvrige norske sokkel. Det er for øvrig åpenbart at den gjeldende bergverksordning for Svalbard ikke på noen tilfredsstillende måte kan tjene som grunnlag for ressursforvaltningen på sokkelen.

Som jeg fremholdt i den utenrikspolitiske redegjørelse 1. juni 1987, er det her

> "behov for ressursforvaltning på rasjonelt, forsvarlig, miljømessig og teknisk sikkert grunnlag. Dette kan bare oppnås ved at den vanlige norske sokkellovgivning gjennomføres for oljevirksomheten på samme økonomiske vilkår som ellers på norsk sokkel. Dette er forhold som vil bli aktualisert etter hvert som området for vår sokkelvirksomhet i nord utvides. Vi må i denne forbindelse være oppmerksom på de utenrikspolitiske spørsmål som vil kunne melde seg. Vi bør være innstilt på deltakelse av utenlandske oljeselskaper både som andelshavere i felt og som aktive operatører, og legge forholdene til rette for dette. Utvinningsaktivitet i disse områder vil være forbundet med en rekke praktiske problemer som nødvendigvis vil måtte inngå i oljeselskapenes overveielser. Og vi må regne med at det vil være forretningsmessige vurderinger som vil avgjøre når det kan bli interessant med full virksomhet i dette området."

Jeg ser det som positivt at denne uttalelse og senere uttalelser som har vært gjengitt i pressen i forbindelse med et foredrag jeg holdt i Norsk Petroleumsforening ikke har vært tatt opp fra andre lands side.

Målet er å vinne forståelse for at det i praksis ikke er noe reelt alternativ til Norges forvalterrolle. Ingen vil eller kan være tjent med uro og destabilisering i dette området.

Vi har i en årrekke hatt konsultasjoner med våre hovedallierte om nordområdespørsmål, hvor også spørsmålet om status for sokkelområdene ved Svalbard har vært et viktig tema. Disse konsultasjonene blir fortsatt på regelmessig basis.

(GSR) Det videre arbeid for å vinne forståelse og gjennomslag for det norske syn må fortsatt foregå på flere plan:

- Overfor berørte regjeringer - både på politisk nivå og embetsmannsplan - og overfor utenlandske selskaper.

KOMITEENS LEDER: Jeg takker utenriksministeren for redegjørelsen. Er det noen som ønsker ordet? Det er det ikke.

Sak nr. 2.

Eventuelt.

KJELL MAGNE BONDEVIK: Jeg har bare et lite spørsmål. Ifølge pressen før helga er de norske regler for våpeneksport under revisjon. Hvis det er riktig, og hvis det er aktuelt med større endringer når det gjelder disse reglene, vil jeg spørre om på hvilken måte man i tilfelle har tenkt å trekke Stortinget og Stortingets organer inn. Jeg vet ikke om det er noen av dere som er til stede, som kan svare på dette, men det hadde vært interessant å få høre om det siden det er blitt et mediespørsmål.

UTENRIKSMINISTER THORVALD STOLTENBERG: Det er et statssekretærutvalg som gjennomgår de nåværende regler, og resultatene av den gjennomgangen vil bli vurdert. Hvis det skjer endringer, vil vi naturligvis orientere den utvidede.

KOMITEENS LEDER: Er det noen merknader til det spørsmålet hr. Bondevik tok opp? Det er det ikke.

JOHAN BUTTEDAHL: Jeg har ikke nevnt før møtet at jeg kom til å ta opp dette spørsmålet, men jeg tillater meg likevel å spørre utenriksministeren om følgende:

Vi ble i går oppringt av media og spurt om hvordan vi forholdt oss til utenriksministerens utsagn om at Norge ville vurdere å kalle hjem sin ambassadør i Israel for konsultasjoner på bakgrunn av situasjonen i

(GSR) dette området, og om vi kunne komme med en antydning om hvorledes vi ser på dette. Jeg vil gjerne, dersom det er anledning til det, få spørre om det er slik at utenriksministeren og Regjeringen har til hensikt å kalle hjem ambassadøren, og om hvilke konsekvenser dette eventuelt kan medføre både innenriks- og utenriks-politisk?

UTENRIKSMINISTER THORVALD STOLTENBERG: Det var et intervju i søndagsavisen i går om situasjonen angående de to som er bortført. I intervjuet stilte journalisten spørsmålet om min holdning til vedtaket på Oslo Arbeiderpartis årsmøte om å kalle hjem vår ambassadør i Israel for konsultasjoner. Jeg sa at vi har løpende kontakt og foretar vurderinger når det gjelder spørsmålet om utviklingen på Vestbredden og i Gaza. Vi har to ganger hatt kontakt direkte med Israels regjering om dette. Hvilke virkemidler vi vil bruke for å nå fram, kan jeg ikke nå gå inn på, men jeg vil ikke utelukke at en hjemkalling av vår ambassadør kan komme på tale. Det var det jeg sa.

KOMITEENS LEDER: Er det flere som ønsker ordet til dette spørsmålet?

THEO KORITZINSKY: Dette gjelder også forholdet Norge-Israel.

Jeg vil gjerne spørre utenriksministeren om når en kan regne med en avklaring når det gjelder norsk tungtvanneksport til Israel og de pågående samtaler og forhandlinger om inspeksjon av det tungtvannet som i sin tid ble solgt til Israel med sikte på utelukkende fredelig utnyttelse av tungtvannet.

UTENRIKSMINISTER THORVALD STOLTENBERG: Jeg kan ikke angi noe tidspunkt. Men som hr. Koritzinsky vil kjenne til, har vi hatt møter med Israel. Fra de møtene eller forhandlingene er det kommet visse resultater som vi vil vurdere før vi eventuelt går videre. Det er et dårlig svar, men jeg kan ikke gi noe bedre.

JAN P. SYSE: Det var et dårlig spørsmål også.

EINAR FØRDE: Vi er leie av desse sleng-bemerkningane.

(GSR) KOMITEENS LEDER: Ønsker hr. Førde at dette siste innlegget hans også skal med i referatet?

EINAR FØRDE: Ja.

KOMITEENS LEDER: Jeg konstaterer at flere ikke har bedt om ordet.

Jeg vil minne om at vi også skal ha et møte den 29. februar og om adgangen til å varsle spørsmål til meg. Jeg vil skrive til utenriksministeren om det, slik at hans svar kan bli enda bedre enn denne gang.

Møtet hevet kl. 11.30.